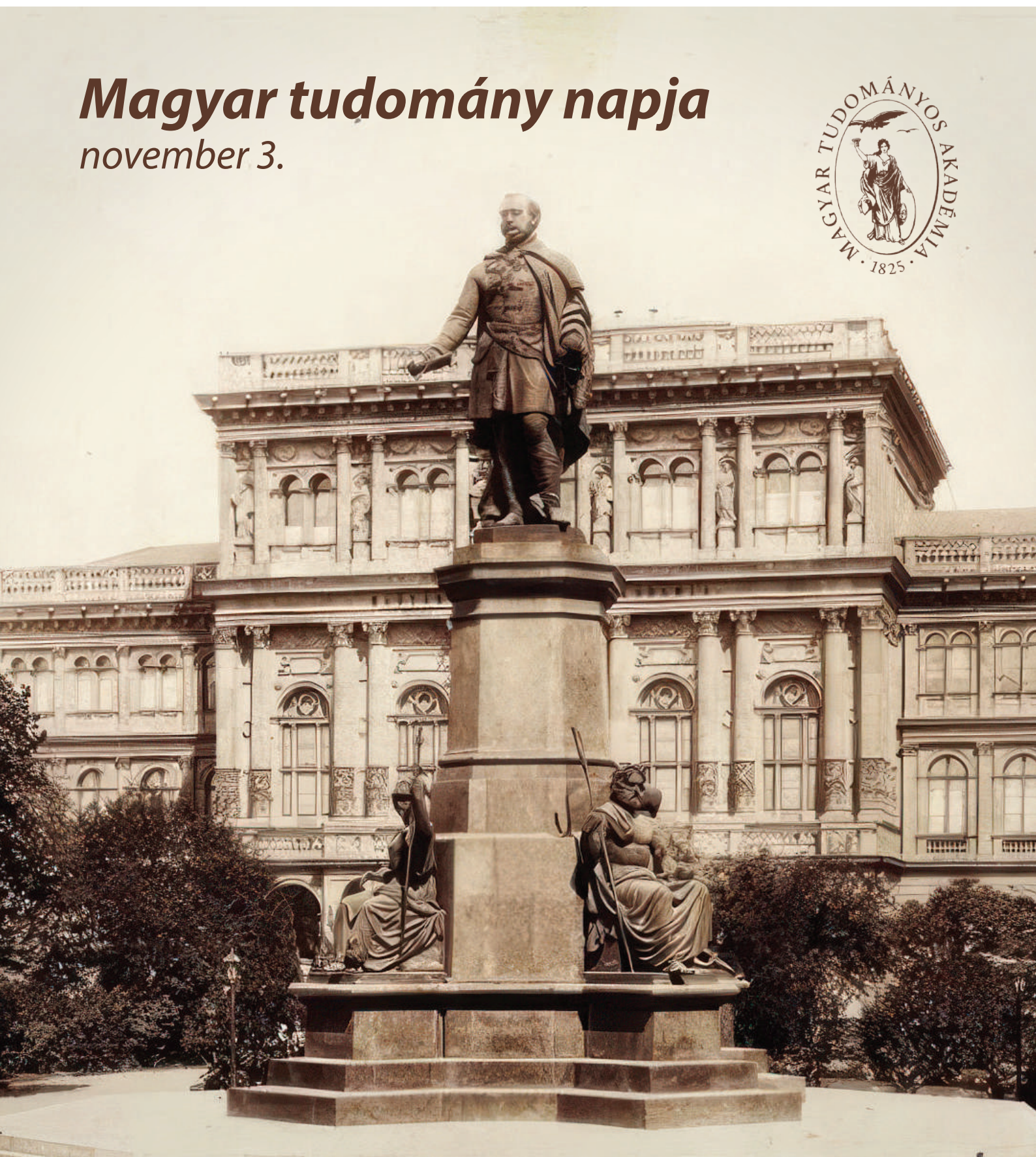

Magyar tudomány napja

november 3.

Magyarország legélhetőbb városai Pilisvörösvár az élen

Budapesten, valamint Pilisvörösvár és Pécs környékén a legjobb élni Magyarországon 2023-ban – derült ki az MBH Jelzálogbank élhetőségi rangsorából, amelynek élmezőnyébe idén hat olyan terület is bekerült, amely tavaly még nem szerepelt az első tízben. A pénzügyi szakértői ezúttal is az oktatás, egészségügy, kultúra, bűnözés, munkaerőpiac, vásárlási lehetőségek és a lakóingatlanok megfizethetősége alapján vizsgálták, hogy milyen lehetőségeket biztosít az ország 174 járása és Budapest az ott élőknek, alapvetően befolyásolva ezzel az adott területen a lakáspiaci keresletet.

Az első helyen végző Budapest pontszámai ezúttal is jelentősen meghaladták a második helyezett Pilisvörösvárét, az élmezőny további szereplőit azonban csak tizedpontok választották el egymástól. Pécs és környéke tavaly még nem szerepelt az első tízben, ezúttal azonban már a dobogó harmadik fokára is felfért. Megőrizte negyedik helyét a második fővárosnak nevezett Debrecen és környéke, amelyet Európa Kulturális Fővárosa, a tavalyi harmadik Veszprém és környéke követ az ötödik helyen. Az élmezőny tagja még Szeged, Budakeszi, Győr és Dunakeszi környéke, valamint a középmezőnyből előlépő Bácsalmási járás is, amelyek szintén most kerültek be az első tízbe. Kikerült viszont a legjobbak közül Érd, Bóly, Kisbér, Pécsvárad, Tata és Mórahalom környéke. Az MBH kutatásában vizsgált szempontok alapján hazánk északkeleti részei rendelkeznek a legalacsonyabb értékekkel, és kevésbé kedvező a helyzete több dél-dunántúli járásnak, köztük a Balaton déli partján lévőeknek is, amelyek a magas lakásárak miatt elsősorban a megfizethetőség tekintetében állnak rosszul, de nem teljesítettek jól az oktatás, a bűnözés és a munkaerőpiaci lehetőségeket nézve sem. Habár az élhetőség tekintetében kiemelkedik Budapest és agglomerációja, illetve a vármegyeszékhelyek környékének jelentős része, vannak kivételek, mint a Kecskeméti, a Zalaegerszegi, az Egri, a Nyíregyházi és a Szolnoki járás.

A vármegyeszékhelyek között az országosan is első Budapest vezet, amelyet 2022-höz képest ezúttal is Veszprém követ a második helyen. A hetedik helyről a harmadikra lépett előre Pécs, Győr pedig visszacsúszott a negyedik helyre. Szintén hátracsúszott a rangsorban a tavalyi negyedik Debrecen, amely idén a 11. helyet szerezte meg, a város szinte minden mutató esetében veszített pontot. Szeged a korábbi 12. helyről a hatodikra jött fel 2023-ban, miután kiemelkedően javult a bűnözési pontszáma.

Az egyes országrészek élhetőségi mutatója alapvetően befolyásolja az adott területen a lakáspiaci keresletet. Az MBH Bank számára kiemelten fontos, hogy ismerje ügyfeleit, ismerje igényeiket, és helyi szinten, gyorsan tudjon dönteni a legfontosabb üzleti kérdésekben. A kutatásból kiderült, hogy Nyugat-Magyarországon és a nagyobb városok környékén jobbak az oktatási, a munkaerőpiaci és a vásárlási lehetőségek, a keleti területeken viszont könnyebb lakáshoz jutni, annak ellenére is, hogy jellemzően alacsonyabbak a fizetések.

(Fotó: VG, MTI)

A világ legélhetőbb városai 2023

Az Economist Intelligence Unit (EIU) gazdasági elemző intézet 2023-as globális élıhetőségi indexe szerint Bécs immár a második egymást követő évben a világ legélhetőbb városa. A rangsor élén öt év alatt negyedszer végzett Bécs, amely a stabilitás, a kultúra és a szórakozás, valamint a megbízható infrastruktúra terén is kiemelkedett a mezőnyből. A dán főváros, Koppenhága megőrizte második helyét, míg Melbourne és Sydney a harmadik és negyedik helyen végzett.

Melbourne és Sydney a világvárosok előtt is az élmezőnyben szerepelt, de nem csak ez a két város tért vissza a Covid-19 előtti állapotaihoz: az elemzésből kiderült ugyanis, hogy nagyjából az egész világ kiheverte a pandémiát és az azzal járó nehézségeket. A vizsgált 173 várost a stabilitás, az egészségügyi ellátás, a kultúra és környezet, az oktatás és az infrastruktúra alapján rangsoroló felmérés szerint manapság az élet „valamivel jobb, mint az elmúlt 15 évben bármikor” – bár a stabilitást jelző pontszámok 2023-ban kissé csökkentek a világméretű összecsapások, politikai zavargások, társadalmi tiltakozások és az infláció miatt.

A felmérés sorra veszi a 2023-ban legkevésbé élhető városokat is: a lista végén már több mint egy évtizede Damaszkusz kullog, és idén a sereghajtók közé került Kijev is az ukrajnai háború miatt (tavaly nem került fel a vizsgált városok listájára). Budapest a tavalyihoz hasonló helyezést ért el, és maga mögé utasította Varsót, Pozsonyt és Prágát is – az elérhető 100 pontból 80 és 90 közöttit összegyűjtve.

(Forrás: Nők Lapja)

Települési* toplista		
2023. és (2022.) helyezés	Település	Vásárlóerő index**
1. (2.)	Nádudvar	155,8
2. (1.)	Üröm	154,9
3. (3.)	Paks	154,6
4. (4.)	Nagykovács	148,2
5. (5.)	Budaörs	145,9
6. (7.)	Diósd	140,8
7. (6.)	Solymár	140,6
8. (8.)	Szentendre	132,3
9. (9.)	Tata	127,5
10. (11.)	Nyergesújfalu	127,3

* 5000 főnél nagyobb települések, Budapest nélkül

** az egy főre jutó vásárlóerő az országos átlaghoz képest

(Forrás: GfK Hungária Piackutató Kft., azenpenzem.hu)

Kompromisszum a gabona háborúban?

Ukrajna felfüggesztette a Lengyelország, Magyarország és Szlovákia elleni panaszát a WTO-nál.

Kijev úgy döntött, hogy "szünetelteti" a Lengyelországgal, Magyarországgal és Szlovákiával szemben az ukrain gabonaimport korlátozása miatt a Kereskedelmi Világszervezethez (WTO) benyújtott panaszát, mert megkísérel gyakorlati, kompromisszumos megoldást találni a probléma megoldására – közölte Tarasz Kacska gazdasági miniszter-helyettes, Ukrajna kereskedelmi képviselője csütörtökön Brüsszelben, újságíróknak nyilatkozva.

"Ez általában az EU és Ukrajna közötti kereskedelem működésének kérdése. Úgy látjuk, hogy az ukrán mezőgazdasági termékek importjának problémája a következő hetekben-hónapokban megszűnik. Sok újdonság lesz azzal kapcsolatban, hogyan változik az engedélyezési rendszer, és egyebek. Ez nagyon aktív munka lesz. Amíg gyakorlati megoldást keresünk, a WTO-ban folytatott vitáink szünetelnek" – idézte az ukrán kereskedelmi képviselőt az Interfax-Ukrajna hírügynökség.

Kacska hangsúlyozta, hogy Ukrajna jelenleg nem vitát, hanem konzultációkat folytat.

"Nem állunk vitában, nem formáltunk munkatestületet a vita rendezésére, a konzultációs szakaszban vagyunk. Ezt az ügyet elküldtük a WTO-nak, és hatvan nap áll rendelkezésre konzultációkra - magyarázta. Kiemelte: fontos, hogy az ukrán fél "konstruktív megoldást találjon az EU egészében".

"Annak ellenére, hogy a panaszaink konkrét tagországokra, köztük Lengyelországra vonatkoznak, ez rendszerszintű kérdés az EU-val való kapcsolatainkban. Célunk hangsúlyozni, hogy az EU és Ukrajna azonos megközelítést alkalmaz a kereskedelmi megállapodások tekintetében. Tudjuk, hogyan lehet átfogóan megoldani ezt a problémát, hogy megmutassuk az egységet köztünk és Lengyelország között, köztünk és az EU között, valamint Lengyelország és az EU között" – szögezte le.

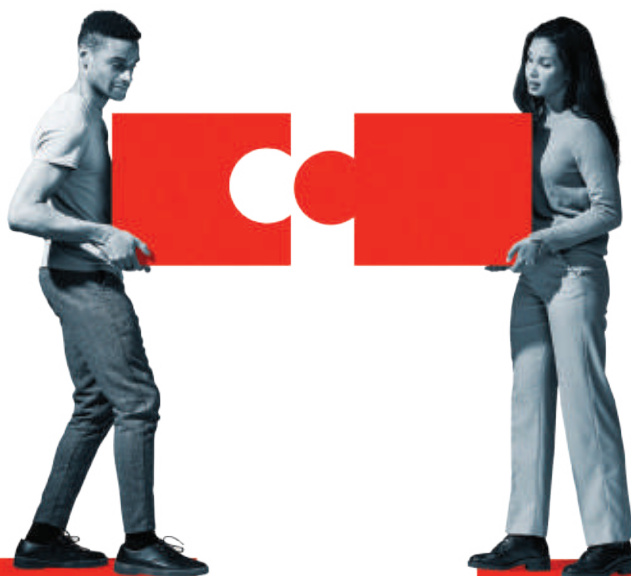
Elmondása szerint Kijev már szabályozta azoknak az áruknak a vámkezelését, amelyek öt, vele szomszédos országon haladnak át.

"Úgy látjuk, hogy egyetlen ország sem tiltja ezt a tranzitot. Ez nagy közös eredmény. Egyetlen kényes pontunk maradt: az a kérdés, mikor nyílhatnak meg a szomszédos országok piacai az ukrán áruk előtt. Ez minimális probléma, mert nem adunk el ott sok gabonaterméket, de ez általában az Ukrajna és az EU közötti kereskedelem működésének kérdése" – fejtette ki a miniszterhelyettes.

A lengyelországi helyzettel kapcsolatban Kacska reményét fejezte ki, hogy a lengyelországi választások után visszatérhetnek a kérdés megvitatásához.

"Nem látok semmilyen rendszerszintű akadályt a probléma megoldásában. Ez idő kérdése. Ráadásul Lengyelországba egyelőre nem érkeztek exportengedély-kérelmek ukrán cégektől, ami további mutatója annak, hogy nincs hatalmas exportnyomás. Ezt az időt arra használjuk, hogy megmutassuk: a valóságban az ukrán exportőrök egyértelmű érdeke, hogy egyszerűen exportáljanak azokba az EU-tagországokba, ahol valóban nagy a kereslet az ukrán áruk iránt" – mondta.

(Forrás: MTI)

Változhat az EU tagországok hozzáállása az ukrán gabonaimporthoz

Az Ukrajnából származó ellenőrizetlen import egyértelműen hatással van az EU agrárpiacára.

Lengyelország és az ukrán illegális gabonaexport ellen tiltakozó más országok szeptemberben még hiába kerestek támogatást az ukrán gabona behozatali tilalmának meghosszabbításához.

A nyugat-európai országok most kezdenek panaszkodni az ukrán import veszélyes növekedésére, ami negatívan hat a piacaik felvásárlási áraira – olvashatjuk a topagrar.pl hírportálon.

Megváltozik a hozzáállás az erőltetett ukrán gabonaexport kérdésében? – fotó: pixabay.com

Az Ukrajnából származó ellenőrizetlen import egyértelműen hatással van az EU agrárpiacára. Először a nagy nyugati tagállamok (Németország és Franciaország) kezdték érezni az import árakra gyakorolt hatását. **Mindez sokkal érzékenyebben érinti a termelési költségek drasztikus emelkedése és a szélsőséges időjárás miatt nehéz helyzetbe került keleti tagországokat.**

A Copa-Cogeca szervezet, amely régóta aggodalommal figyeli az érintett öt ország érdekeinek sérelmét, most **az EU Bizottsághoz fordul a védzáradék aktiválása érdekében.** Úgy tűnik, hogy megváltozik a hozzáállás az erőltetett ukrán gabonaexport kérdésében.

Időközben Románia és Ukrajna miniszterelnöke megállapodást kötött az ukrán áruk tranzitszállításában való együttműködésről. Ennek célja az ukrán gabonaexport volumenének Románián keresztül történő megkétszerezése volt.

A tárgyaláson részt vevő román delegáció azonban rámutatott, hogy **a gabona tranzitegyezmény nem hozta meg a várt eredményt, és a segíteni akaró országot továbbra is aggasztó mértékben elárasztja az olcsó ukrán gabona.**

(Forrás: Agroinform.hu)

Brazil szójadömping

A brazil gazdaságok összevetették a kukorica nyereségességét a szójáéval, és az utóbbi nyert. Ez egyben azt is jelenti, hogy másodvetésben a kukorica következik. Ennek kínálati csúcsa pedig egybeesik az északi félteke betakarítási időpontjával.

Tovább nőtt a szójaterület

Rekord nagyságú területen vetették el idén a szóját a brazil termelők, ami részben az ideális időjárásnak is köszönhető. A növény termőterülete várhatóan eléri a 45,4 millió hektárt (+3,6% vs előző szezon). Mivel a termelés körülményei minden szempontból jobbak lehetnek a tavalyinál (időjárás, inputárak), az össztermésben 4,5%-os növekedéssel számolnak a szakemberek. Így akár 162 millió tonnás termést is arathatnak a brazilok januárban.

„A világvárvány kitörése óta most van a legalacsonyabb szinten a szójabab ára Brazíliában, de a gazdálkodók következetesen növelik a növény termőterületét. A szója ugyanis nyereségesebben termelhető, mint a kukorica, így egyre inkább elfoglalja a fővetésű kukorica helyét a vetésszerkezetben. Ez azzal jár, hogy a másodvetésű (safrinha) kukorica ára is egyre nő, hiszen ennek kiváló előveteménye a szója” – magyarázza az agrárközgazdasági elemző. A betakarított safrinha augusztustól több hónapon át keresi a helyét a világban, vagyis éppen akkor tetőzik a dél-amerikai kukoricakínálat, amikor az északi félteke is betakarít.

A Brazil szójapiac

Az előző termésből bő 100 millió tonnás szójakivitelt valósíthat meg a dél-amerikai állam, ami szintén mindenkori rekord. Az előrejelzés a bőséges készletekre és a kedvező árakra, illetve árfolyamra alapoz. A brazil exportőröknél senki nem tud kedvezőbb ajánlatot tenni a kedves vásárlónak. A szállítmányok oroszánrésze Kínába érkezik, de a magyar takarmánygyártók is leginkább a brazil szójatermékekre (darára) alapoznak. Saját, génmódosítás- (GM-) mentes szójatermésünk mintegy 60 százaléka exportra megy, főként Ausztriába, ahol az állattartás gyakorlatilag 100%-ban GM-mentes alapanyagokra épül.

(Forrás: Mezőhír: Gönczi K.)

Csökken a repcevetési kedv Európában

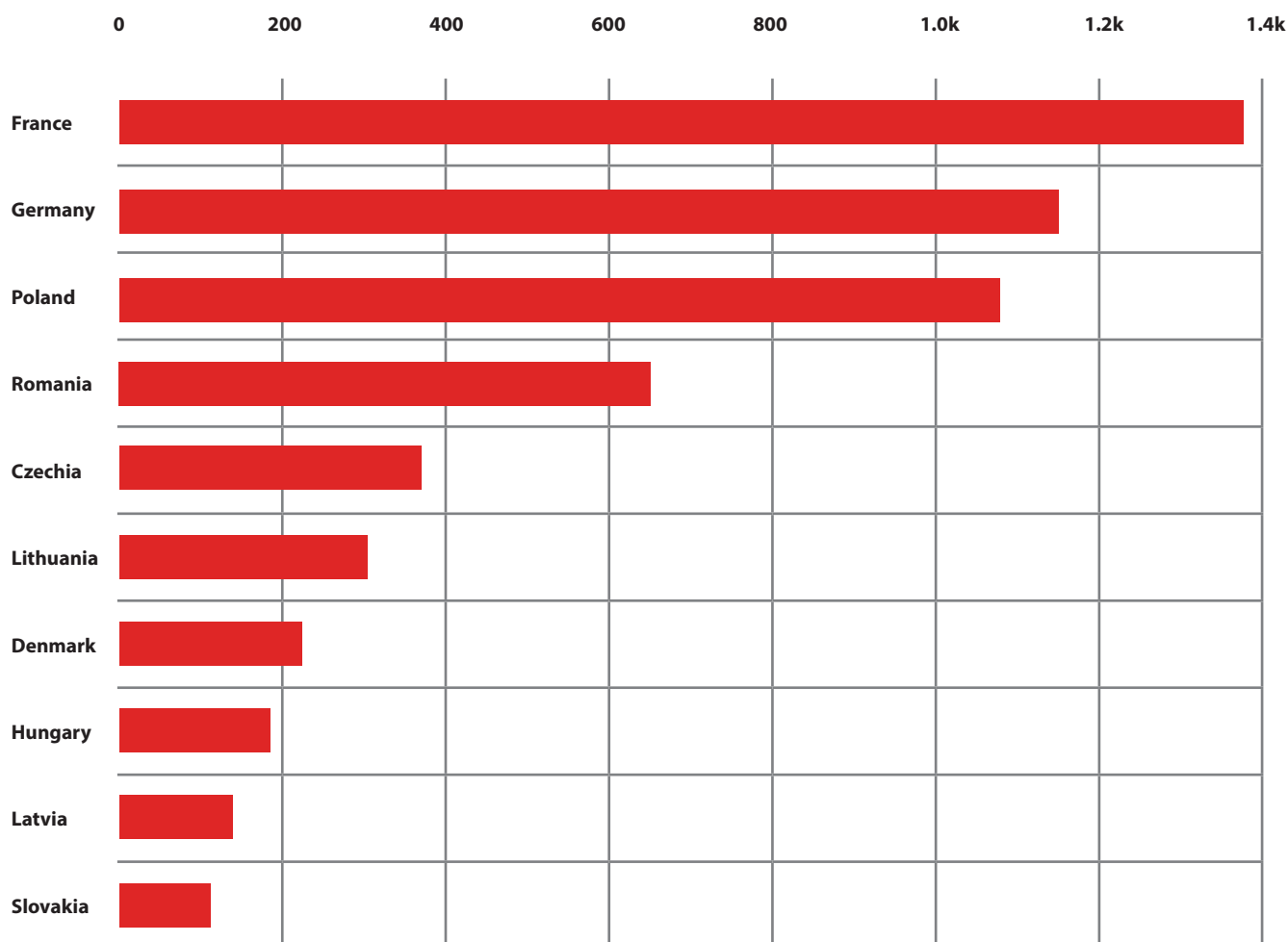
Hazánkban az őszi vetési időszakban leginkább a klasszikus repcetermő területeken csappant meg a bizalom a növény iránt. Úgy tűnik, hogy Európa legnagyobb termelőországaiban is elégedetlenek voltak a gazdák.

Idén a németek szűk 1,2 millió hektárról arattak repcét, 8 százalékkal növelték az előző évi területet. A 3,5 t/ha-os országos átlag megszokottnak mondható, az árak azonban 45 százalékkal estek a tavalyi évhez képest. A legnagyobb területen a franciák termelik a növényt, idén 1,34 millió hektáron aratták, csaknem 10 százalékkal növelték a területét. A harmadikok a lengyelek, egymillió levágott hektárral, ami tavalyhoz képest nem jelent változást.

A Sparks Polska becslései szerint idén ősszel 50 ezer hektárral kevesebb lehet a Lengyelországban elvetett repce, amit a felvásárlási árak drasztikus csökkenésével magyaráznak. Az elemzők feltételezik, hogy a többi nagy termelőországban is hasonló döntésre jutottak a gazdaságvezetők. Pedig náluk még volt is esély a jövedelmező termelésre. Nem fogunk meglepődni, ha a végső számokban majd azt látjuk: a 2019 óta lassan javuló vetési kedv ismét megbicsaklott Európában.

(Forrás: Gönczi K.)

Betakarított repceterületek a fontosabb termelőállamokban (EU, 2023, ezer ha)

(Forrás: Eurostat)

Itthon is gyengült a repce pozíciója

Országreszenként nagyon változik a repcevetési kedv, attól függően, hogy mennyi sikerélményt adott idén a növény. Egyértelműen kevesebb repcetábla lesz a nyugati országrészben, ahol pedig hagyományosan a vetésforgó része, ugyanakkor Békés és Csongrád-Csanád vármegyében növekedést jeleztek a vetési szándékok.

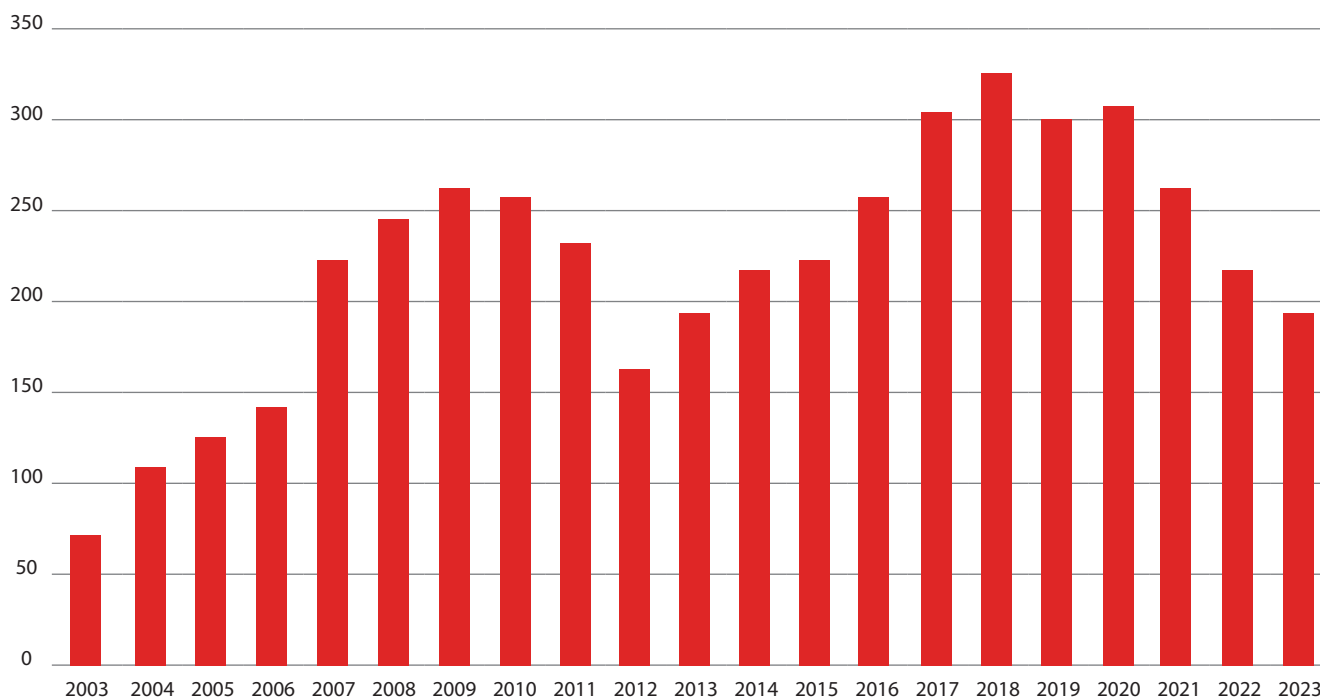
Az elmúlt években, a kisebb gazdaságokban sokat rontott a termelés eredményességén a neonikotinoidos csávázószerek kiesése, majd a foszforsav-észterek eltűnése az állományvédelemből. Az évek óta tartó őszi esőhiány tavaly magas műtrágyaárakkal párosult, még bizonytalanabbá téve a termelés végkimenetét. A legkisebb gazdaságokból pedig, ahol bérgepeket vesznek igénybe, teljesen eltűnt a növény. A gépszolgáltatás drága, és többnyire nem érkezik meg időben. Idén már a vetőmagon is spórolunk, márpedig a hibrid repce nem vethető vissza saját fogású magból, ahogy egy kalászos.

A repce hosszabb távú jövőjével kapcsolatban figyelembe kell venni, hogy a belső égésű motorok betiltásával (2035) kevésbé lesz szükség Európában a repce üzemanyagként való hasznosítására, emiatt nagyon bizonytalan a növény sorsa. Ettől függetlenül több területen továbbra is igény mutatkozik rá, ilyen az étolajgyártás, a talajerő-fenntartás (vetésforgó), illetve az export. Egyébként a beporzók és a méhészetek is sajnálnák, ha eltűnne a földekről ez a különleges mézet adó növény.

Úgy tűnik, valóban a nagygazdaságok tartanak ki a leginkább a repce mellett, de a kudarcok az ő esetükben is hatással vannak a termelési kedvre.

(Forrás: Mezőhír: Sík I., Gönczi K.)

Hazai repceterület az elmúlt 20 évben (ezer ha)

(Forrás: KSH)

Hozamok, betakarítási eredmények

Aratási adatok 2023

A termelők Magyarországon összesen 8,4 millió tonna gabonát arattak, melynek 68,4 százaléka búza, 27 százaléka árpa volt. Az őszi búza betakarított területe 1 millió hektárt, termésmennyisége 5,7 millió tonnát tett ki, termésátlag a tavalyihoz képest 36,5 százalékkal nőtt, országosan 5,8 tonna/hektár volt. Őszi és tavaszi árpából összesen a tavalyinál 24,9 százalékkal nagyobb területről, 416,3 ezer hektárról 52,8 százalékkal több termést, közel 2,3 millió tonnát takarítottak be. Az Agrárközgazdasági Intézet (AKI) *“Tájékoztató jelentés a nyári mezőgazdasági munkákról (2023. augusztus 13-i operatív jelentések alapján)”* című anyagának adatait hoztuk. Őszi búzából a legalacsonyabb termésátlagot Csongrád-Csanád vármegyében (5 tonna/hektár), a legmagasabbat Vas vármegyében (6,9 tonna/hektár) érték el a gazdák. Tavaszi búzát 2023-ban 3,4 ezer hektáron vetettek, 31,2 százalékkal kisebb területen, mint 2022-ben, a betakarított mennyiség (14,3 ezer tonna) pedig 17,6 százalékkal volt kevesebb az előző évinél.

Durumbúza és árpatermések

Durumbúzát közel 38 ezer hektáron termesztettek, és a jelentés napjáig az aratás végéhez közeledtek a gazdák. A termésátlag 39 százalékkal, a betakarított mennyiség (180,8 ezer tonna) pedig 38,2 százalékkal volt magasabb a tavalyinál. Egyenként 4 ezer hektárnál nagyobb területen három vármegyében (Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád) állítottak elő durumbúzát ebben a gazdasági évben. Őszi és tavaszi árpából összesen a tavalyinál 24,9 százalékkal nagyobb területről, 416,3 ezer hektárról 52,8 százalékkal több termést, közel 2,3 millió tonnát takarítottak be. Az őszi árpa termésátlagja országos szinten 5,5 tonna/hektár, ami 22,3 százalékkal magasabb, mint 2022-ben volt. A tavaszi árpa 4,5 tonna/hektár termésátlag 16,3 százalékkal meghaladta a tavalyi értéket. A tritikálé termésátlag 4,8, a rozsa 3,6, a zabé 3,1 tonna volt hektáronként.

Repce és borsó

Az őszi káposztarepce területe 8,1 százalékkal 188,9 ezer hektárra csökkent, termésmennyisége viszont 30,1 százalékkal 589,1 ezer tonnára, termésátlag 44,3 százalékkal 3,2 tonna/hektárra nőtt 2022-höz képest. A termésátlag Győr-Moson-Sopron vármegyében volt a legalacsonyabb (2,3 tonna/hektár), Baranya és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében pedig a legmagasabb (3,9–4 tonna/hektár). A tavaszi takarmányborsó termésátlag 2,3 tonna/hektár volt, termőterülete 3,4 ezer hektárt tett ki 2023-ban. A takarmányborsó termésátlag Heves vármegyében volt a legalacsonyabb (1 tonna/hektár), Fejér vármegyében pedig a legmagasabb (4,1 tonna/hektár). A zöldborsó termésátlag az előző évhez képest 22,2 százalékkal emelkedett, és 5 tonna/hektárt ért el. A zöldborsóval bevetett terület nagysága 5 százalékkal, az össztermés 28,4 százalékkal nőtt a tavalyihoz képest.

(Forrás: Magro.hu)

Látlelet

Átalakul a magyar agrárium szerkezete

A KSH közzétette a 2023-as, magyar agráriumról szóló felmérés előzetes adatait.

2020 óta hazánkban 19%-kal 196 ezerre csökkent az agrárgazdaságok száma, nőttek a birtokméretek és az átlagos állatlétszámok. A gazdatársadalom előregedése mellett emelkedett a felsőfokú mezőgazdasági végzettséggel rendelkező gazdaságirányítók aránya. A mezőgazdasági terület nagyságában és szerkezetében nem történt érdemi változás, ugyanakkor növekedett az öntözhető területek nagysága. 2023. június 1-jén a szarvasmarha-, sertés- és juhállomány kevesebb, a baromfiállomány pedig több lett az egy évvel korábbihoz képest, olvasható a KSH legfrissebb, agráriumról szóló statisztikai jelentésében.

Tovább csökkent a gazdaságok száma

2023. június 1-jén 196 ezer agrárgazdaság működött az országban az előzetes adatok szerint, 45 ezerrel (19%-kal) kevesebb, mint három évvel korábban. Az elmúlt években is elsősorban a kisebb mezőgazdasági területet használó, néhány állatot tartó gazdaságok hagytak fel mezőgazdasági tevékenységükkel, melynek eredményeképpen tovább nőttek a birtokméretek, illetve az átlagos állatlétszámok.

Idősödő gazdatársadalom, növekvő képzettség

Az elmúlt három évben tovább folytatódott a gazdaságok irányítóinak idősödése. A 65 éves és annál idősebb irányítók aránya a 2020. évi 35-ről 37%-ra emelkedett. A 35 év alatti gazdálkodók aránya 4,9% volt, csakúgy, mint 2020-ban. A gazdaságok számának folyamatos csökkenésével párhuzamosan emelkedik a felsőfokú mezőgazdasági végzettséggel rendelkezők aránya, 2023-ban minden kilencedik irányító ebbe a kategóriába tartozott.

Az ország területének 55%-a mezőgazdasági terület

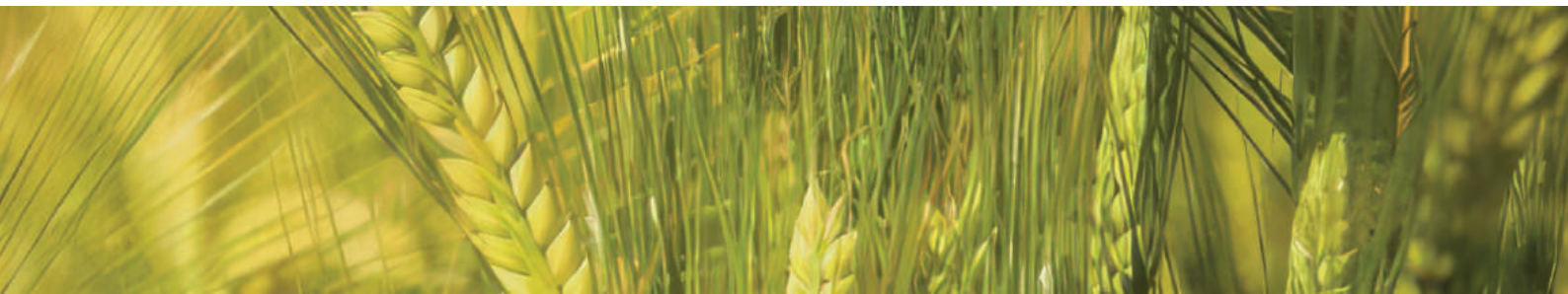
A mezőgazdasági terület az ország területének 55%-át teszi ki, az erdőkkel együtt pedig 80%-hoz közelítő értékről van szó. A területek 82%-a szántó (4,2 millió hektár), 16%-a gyeperő (793 ezer hektár). Gyümölcsültetvények mintegy 83 ezer hektáron találhatók, szőlő pedig közel 60 ezer hektáron.

A szántó vetésszerkezetében a gabonafélék aránya a 2020. évi, 58%-os értékről 60%-ra emelkedett, míg a második legjellemzőbb csoport az ipari növényeké, 23%-os aránnyal. A takarmánynövények aránya a három évvel korábbival megegyezik, 8,3%, míg a be nem vetett szántó aránya 2,7-ről 1,9%-ra csökkent 2023-ra.

Átalakulóban a birtokszerkezet

2023-ban a gazdaságok 7%-a nem használt mezőgazdasági területet, míg 15%-a 1 hektár alatti területet művel. Továbbra is a legjellemzőbbek az 1–5 hektár közötti területek, a gazdaságok egyharmadára jellemző ez a birtokméret. A teljes mezőgazdasági terület egyötöde a 200 és 500 hektár közötti földhasználóknál található, bár ezek a gazdaságok a teljes gazdaságszámnak csak az 1,9%-át teszik ki. Az elmúlt három év alatt mind a gazdaságszám, mind a használt terület változásában a 10 és 1000 hektár közötti kategóriák mindegyikében pozitív előjelű változások történtek.

Növekszik a 65 év feletti gazdálkodók által használt mezőgazdasági terület

2010 óta folyamatosan emelkedik a 65 éves és annál idősebb irányító vezette gazdaságok által használt mezőgazdasági terület, arányuk 2023-ban már 29% volt. Az ezen gazdaságok által használt terület nagysága megközelíti az 1,5 millió hektárt.

Az elmúlt három évben jelentősen nőtt az öntözhető terület

Idén már 153 ezer hektárt öntöztek a KSH jelentése szerint. 2023-ban az esőztető öntözés az öntözött mezőgazdasági terület 75, a felületi öntözés 14, a csepegtető öntözés 9,7, míg a párolgási veszteség szempontjából leghatékonyabb, felszín alatti öntözés mindössze 1,0%-án volt jellemző.

Csökkenő állatállomány, kevesebb állattartó

2023. június 1-jén a főbb mezőgazdasági haszonállatok közül a szarvasmarha-, a sertés-, a juh- és a pulykaállomány kevesebb, a tyúk-, a lúd- és a kacsastállomány pedig több volt, mint egy évvel korábban. 2022 decemberéhez viszonyítva a juhok és a tyúkok száma emelkedett, a szarvasmarháké némileg csökkent, míg a sertéseké lényegében nem változott. A szarvasmarha-állomány 876 ezer volt, 9 ezerrel kevesebb, mint 2022 decemberében, és 27 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban. A sertéstartók száma tovább csökkent, számuk 2023. június 1-jén 24,7 ezer volt. Tovább folytatódott az a tendencia, hogy a kisebb, néhány sertést tartó gazdaságok fejezik be tevékenységüket.

Tízből hét gazdaság papíralapon gyűjti a gazdálkodási adatokat

2023-ban a gazdaságok 69%-ában gyűjtötték papíralapon a gazdálkodás során keletkezett adatokat, míg 19%-ában könyvelő (is) foglalkozott ezekkel. A gazdaságok 13%-a használt általános szoftvereket (Excel, Access), és töredékük, mindössze 2,0%-uk valamilyen speciális szoftvert erre a célra.

Átalakuló precíziós gazdálkodás

A precíziós eszközök és technikák alkalmazásának terén átrendeződés ment végbe 2020 óta. A növényállapot-felmérést saját eszközzel végző vagy szolgáltatásként igénybe vevő gazdaságok aránya a 2020. évi 5,6-ről 2,2%-ra, míg a drónhasználat 1,4-ről 0,9%-ra csökkent, elsősorban a kapcsolódó szabályozások szigorodása miatt. A differenciált műveletek alkalmazásának aránya három év alatt 2,8-ről 4,8%-ra emelkedett. Ezek közül is a tápanyag-kijuttatás (3,8%), a vetés, ültetés (3,5%), a növényvédelem (3,7%) és a gyomtalanítás ilyen módon történő végzése képez az átlagnál nagyobb arányt. A sorvezető/automata kormányzás aránya 2020 óta 4,0-ről 5,3%-ra emelkedett.

A teljes (előzetes) statisztikai elemzés a KSH oldalán olvasható.

Eljárt az idő a GDP felett **sGDP, a korszerű mutató**

A súlyosan torzító GDP helyett a fenntarthatóságot és a szubjektív jóllétet is mutató mérőszámot kellene használni, ez lenne a fenntarthatósági, vagyis az sGDP.

Újra kell gondolnunk a gazdasági teljesítményről való gondolkodást a 21. században. Magyar kutatók ezt a kérdést vitatták meg A 61. Közgazdász Vándorgyűlés versenyképességi szekciójában.

A 21. században a fenntarthatóságnak kell meghatároznia a közgazdaságról, és így a GDP-ről való gondolkodásunkat is - hangsúlyozta Baksay Gergely, a Magyar Nemzeti Bank (MNB) közgazdasági elemzésekért és versenyképességért felelős ügyvezető igazgatója, az MKT Versenyképességi Szakosztályának elnöke.

Az 1930-as években bevezetett, összgazdasági teljesítményt magába foglaló GDP egy megbízható, de bizonyos szempontból elavult mutató a 21. század körforgásos gazdaságában.

A szakemberek egy olyan gazdasági mutatót vázoltak fel, amivel egyszerre mérhető a gazdasági fejlődés és a fenntarthatóság. Ez a Sustainable GDP, vagyis sGDP, amely magyar kutatások eredményeként született meg.

Az sGDP az adott ország fejlettsége mellett figyelembe veszi a gazdasági, pénzügyi, társadalmi, és környezeti fenntarthatóságot is.

A GDP és a szubjektív jóllét kapcsolatát mutatták be Baranyai Eszter mesteroktató és Bánkuty-Balogh Lilla mesteroktató, Neumann János Egyetem MNB Intézetétől.

A szubjektív jóllét, amelyet akár 60-70 százalékban rajtunk kívül álló tényezők határozhatnak meg, túlmutat a pusztán anyagi értelemben vett jólléten, hiszen olyan pszichológiai tényezőket is magába foglal, mint az étellel való elégedettség, a cselekvőképesség érzése, vagy a minket körülvevő társas környezet.

A szakemberek hangsúlyozták, hogy az olyan láthatatlan munka, mint a háztartásvezetés, vagy a gondozás kulturális megbecsültsége is közrejátszik a szubjektív jóllét alakulásában.

A fenntarthatóságról sokszor luxusjósággként gondolkodunk, pedig hosszútávon hatalmas szerepe van a versenyképesség és a gazdasági reziliencia növelésében – emelte ki Bartus Gábor környezetgazdász, a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács titkára.

A fenntarthatóság mérésében fontos szempont egy adott ország társadalmi, vagyoni, természeti, és humán erőforrásainak leltára. A fenntarthatóság méréséből megtudhatjuk többek között az ország jövőbeli befektetéseinek hatását, valamint a gazdasági növekedés környezetre rótt terhet.

Bóday Pál, a Központi Statisztikai Hivatal elnöki tanácsadója hangsúlyozta, hogy a nemzetközi gyakorlatban használt fenntarthatósági mutatók mellett szükséges volt Magyarország egyedi gazdasági helyzetét is figyelembe venni az sGDP megalkotásakor.

(Forrás: Növekedés.hu: Halász A.)

EU: lazítás a génmódosítás szabályain

Félelem és tiltakozás övezi a terveket

Évek óta pedzegeti az Európai Bizottság, hogy az új típusú génmódosítási eljárások lazább szabályozás alá eshessenek, mint a korábbi technikák. A dereguláció nemcsak gyorsabb engedélyeztetést, hanem kevesebb vizsgálatot és megjelölést is jelentene, csak hogy ezzel számos szakmai szervezet és természetvédő a tudományos megalapozottság hiányára hivatkozva nem ért egyet. Sok kutató olyan érvekkel próbál kiállni a GMO-k (genetikailag módosított organizmusok) mellett, mint az klímaváltozásra való felkészülés vagy az élelmezési válság megoldása. Pusztán érvekkel viszont egyik tábor sem győzhető meg, a kompromisszumhoz pedig nem visz közelebb, ha a jelenlegi szabályozási rendszert egy huszárvágással módosítják. Márpedig úgy tűnik, hogy az új GMO-k szabályozásának lazítása várható, az EB legalábbis olyan döntéseket készít elő, amik még akár az Európai Unió Tanácsának az év végéig tartó spanyol elnöksége alatt elfogadhatóvá teszik a precíziós génszerkesztés technológiájára vonatkozó új elvárásokat. A Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) a magyar parlament elé vitte a problémát azután, hogy a múlt hónapban az EB már tárgyalta a lehetséges könnyítéseket. Szeptember 27-én Budapesten Ricarda Steinbrecher biológus és molekuláris genetikus közreműködésével mutatták be, miért tartják veszélyesnek és emiatt elfogadhatatlannak a lazítást, amit a jelek szerint az EU sürget.

A szakértő a parlamenti konferencia után egy sajtóbeszélgetésen beszélt arról, mire számít, és miért tartja kockázatosnak, hogy az eddig szigorú EU-s szabályozás lazulni látszik. Az MTVSZ pedig igyekezett választ adni arra, mivel járhat az, ha a magyarországi agráriumban dolgozók véleménye is átfordul. Az EB jelenleg is várja a javaslatokat az előkészített új szabályozást illetően.

Van kompromisszum?

Az MTVSZ alapvetően két fontos követelést fogalmaz meg a GMO-kat és a NGMT-ket illetően. Az egyik, hogy használatuk maradjon szabályozott, ne szüntessék meg a jelölési kötelezettséget, és ahelyett, hogy ezeket a technológiákat részesítenék előnyben, a globális mezőgazdasági szereplők törekedjenek arra, hogy változatos maradjon a haszonnövények világa. Meglátásuk szerint nem attól lesznek ellenállóak és reziliensek a gazdaságok, ha egy-egy éghajlati problémára felkészítjük a növényeket, hanem attól, ha hagyjuk, hogy a természet a maga tempójában alkalmazkodjon, és megmaradjanak az összetett ökoszisztémák.

A szuperfajok vagy fajták fejlesztésével felborulhat a természetes egyensúly, monokultúrák jönnek létre, amik hosszú távon sokkal kevésbé lesznek termelékenyek. Aggodalomra ad okot az is, hogy a GMO-növények vagy precíziósan nemesített fajták tápanyagértékei meg sem közelítik majd az eredeti fajták értékeit.

Az MTVSZ szerint csak az lenne elfogadható, ha az EB javaslatát újratárgyalná, és nem a lobbitevékenység, hanem a tudományos érvek vezetnék a szabályozás megalkotását. A Föld Barátai szervezet részeként az MTVSZ követeli, hogy a hagyományos nemesítéshez való hozzáférés ne sérülhessen, és támogassák a természetbarát mezőgazdaságot is.

(Forrás: Qubit: Kun Zs.)

Génszerkesztett csirkékkel a madárinfluenza ellen

A kutatóközpontban született meg Dolly, a világ első testi sejtéből klónozott emlőse

Az Edinburgh-i Egyetem kutatóközpontja bejelentette, hogy a kutatóik úgy módosították a csirkék DNS-ét, hogy ne fertőzze meg őket a madárinfluenza. A tesztek tanúbizonysága szerint 90 százalékos a munkájuk hatékonysága.

Az Edinburgh-i Egyetem kutatóközpontja arról vált ismertté, hogy ez volt az a hely, ahol 1996. július 5-én megszületett Dolly, a világ első testi sejtéből klónozott emlőse. A tudósok most a génszerkesztést használva tenyésztettek ki olyan csirkéket, amelyek képesek ellenállni a madárinfluenzának.

A vírus ellen rendkívül nehéz védekezni

A madárinfluenza az egész világon valós veszélyt jelent, hatalmas gazdasági károkat okoz, azokon a telepeken, ahol a betegség megjelenik, a teljes állományt el kell pusztítani. A kórokozó emberre is áterjedhet, halálos kimenetelű megbetegedést is okozhat.

A vírus ellen rendkívül nehéz védekezni, mert a szervezet által felismert fehérjéje gyorsan tud mutálódni. A kutatók emiatt módosították a szárnyasok DNS-ének egy kis szakaszát, megelőzve ezzel a betegség kialakulását.

Ahhoz, hogy a vírus szaporodni tudjon a szervezetben ANP32A fehérjére van szüksége. Az egyetem kutatója, Mike McGrew és csapata a csirkék csírasejtjeiben a fehérjetermelésért felelős gént úgy alakította át, hogy az így világra jött állatok szinte teljesen ellenállóak legyenek a madárinfluenzával szemben.

10 alanyból 9 nem kapta el a betegséget

Egy későbbi vizsgálat során azonban, amikor ezerszeres dózisban kapták meg a vizsgált csirkék a kórokozót, 10-ből már 5 fertőződött meg.

A tudósok szerint ennek az lehetett a magyarázata, hogy a vírus ismételten alkalmazkodott a változáshoz, és átállt két másik, ugyanabból a családból származó fehérjére, ezt viszont kevésbé hatékonyan tudta megtenni. A kutatás során ezért két másik gént is megpróbáltak módosítani, de mint kiderült, ez már hátrányosan befolyásolná a állatok növekedését és szaporodását.

(Forrás: Agroinform: Faar I.)

Hatalmas veszély a villámaszály

A villámaszály kifejezés arra vonatkozik, mikor az aszály jelentkezése a normál aszály kialakulásához képest viszonylag gyorsan jelentkezik. A néhány hét alatt keletkező helyzet egyik fő indikátora a párolgási sebesség növekedése - ez szintén a klímakatasztrófa számlájára írható. A lassan tévesen „megszokottá váló” extrém időjárási események, mint a hőhullámok, aszályok, árvizek mellett olyan szélsőségek is egyre gyakoribbá válnak, mint a mindössze két évtizede nevet kapó villámaszályok. Ezek a hirtelen fellépő aszályok gyorsan, néha néhány hét, vagy mindössze néhány nap alatt alakulnak ki. Az ilyen típusú aszályok előrejelzése még nagyobb kihívást jelent a lassabban kialakuló, de tartósabb aszályokhoz képest.

A villámaszályok kedvezőtlen hatással lehetnek a vízkészletekre, a terméshozamra és a termés minőségére, különösen, ha az aszály a vegetációs időszakban következik be. Gyors kialakulásuk miatt a közösségeknek és a döntéshozóknak kevesebb idejük van felkészülni a lehetséges hatásokra.

Az aszályok általában hosszú és lassan kialakuló éghajlati veszélynek számítanak. A Kárpát-medence éghajlatának része a nyári aszályos időszak, amire lehet és kell is készülni, bár a tavalyi év megmutatta, hogy van, amire nagyon nehéz, vagy egyenesen lehetetlen. A tartós csapadékhiány kiszárítja a talajt és a növényzetet, amit a folyók és tavak vízszintjének csökkenése követ. Ezzel szemben a villámaszály gyorsan kialakulhat, és a „normális” állapotokat néhány hét alatt kritikusan szárazra változtathatja.

A villámaszályok jellemzője a talajnedvesség gyors csökkenése a felső talajrétegekben. Gyors kialakulásuk és fokozódásuk miatt súlyos hatással vannak az ökoszisztéma termelékenységére. Ezért fontos az aszály-előrejelző rendszerek fejlesztéséhez, hogy megértsük a kezdeti mechanizmusait. A kockázatok vizsgálata során különösen fontos a talajnedvesség villámaszály előtti állapota, amely szorosan összefügg a vegetáció kezdeti állapotával, és a növényi vízstressz talajnedvességi küszöbértékének a közelségével.

Az alkalmazkodás kulcsa többek között a mezőgazdaság ellenálló képességének növelése és a vízhiányos időszakok során várható kockázatok csökkentése természetes vízmegtartó megoldásokkal.

(Forrás: Agronaplo: Szabó A. I.)

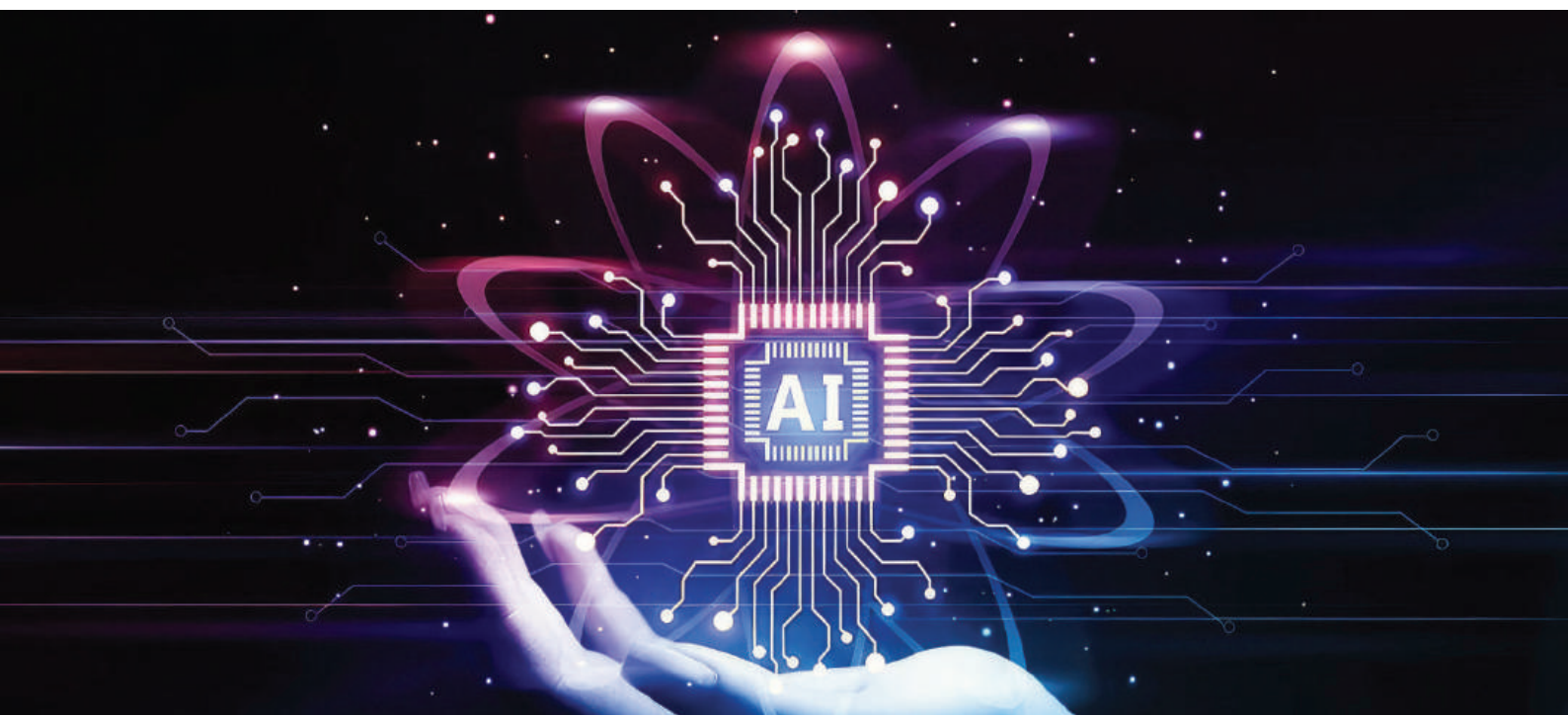

Mesterséges intelligencia: már jövőre kidurranhat a lufi

Nincs mit szépíteni rajta, brutálisan elszálltak a fejlesztési költségek. Bár idén a generatív mesterséges intelligencia (MI) az egyik legforróbb technológiává vált, elemzők attól tartanak, hogy a befektetői és a felhasználói izgalom elhalványulása, a fejlesztés növekvő költségei és a szigorúbb szabályozásról szóló igények miatt már 2024-ben is behúzhatja a kéziféket az MI-szektor – írta a CNBC. Kétségtelen, hogy a generatív mesterséges intelligencia (MI) volt az idei év legfontosabb technológiája előrelépése – szinte minden érintett nagyvállalat, a Google-től az Amazonig hatalmas beruházásokat eszközölt a feltörekvő ágazatba, amely a többi között a csipipart is fellendítette.

A CCS Insight előrejelzése szerint azonban 2024-ben az MI-lufi kidurranhat, mivel a költségekkel, kockázatokkal és a szabályozásokkal kapcsolatos aggályok el fogják tompítani a befektetők lelkesedését.

A vállalatoknak nagy teljesítményű csipeket kell beszerezniük az MI-alkalmazások futtatásához. Most egyre több vállalat, köztük a Meta, az OpenAI és az Alibaba is elkezdte a saját csipjei gyártását, hogy az MI-fejlesztéseknél ne alakuljanak ki ellátási zavarok. Ez viszont jelentős költségekkel jár. A generatív MI programozásának, telepítésének és fenntartásának a költségei óriásiak, és a piac feltöltődésével csillagászati méretűvé válhatnak. Ez komoly akadály lesz sok vállalat, de leginkább a kisebb fejlesztők számára.

Közeleg az európai MI-szabályozás

A CCS Insight elemzői szerint az iparágra nagy hatással lesz a még akadályokba ütköző uniós törvénycsomag is, amely pontos jogi keretet adna a mesterséges intelligenciák fejlesztéséhez és forgalmazáshoz. Az EU gyakran az elsők között szokott lenni a fiatal technológiák szabályozásában, ám az MI-rendszerek gyors fejlődése ezt most megnehezíti. A mesterséges intelligencia törvényi korlátok nélkül lenyűgöző képességekre tehet szert rövid idő alatt, ám a fejlesztők könnyen jogi bukkánókra hajthatnak rá, amelyek hosszú távon súlyos károkat okozhatnak a startupoknak és a nagyvállalatoknak is. A jogszabályok valószínűleg csak 2024 végén lépnek életbe, így az iparág addig kénytelen lesz az önszabályozásra hagyatkozni.

Az MI-rali szeptemberben egyszer már megbicsaklott, és a szektor növekvő problémái mellett valószínű, hogy hamarosan újabb akadályokba fog ütközni a növekedés.

(Forrás: Világgazdaság; Nemes T.)

Home office: sűrűsödő hátrányok

A végtelenített home office-nak számos előnye van, de talán még több hátránya. Az ember szociálisan izolálódik, magára maradt a problémáival - legyenek azok inspirációsak, motivációsak vagy egyszerűen csak technikaiak -, de gyakran a karrierutak is elzáródnak előtte, nem beszélve a hiányzó mentorálásról. Mi lehet a megoldás?

A koronavírus-járvány első, szigorú lezárásokkal tarkított szakaszában világszerte emberek millió ujjongtak, hogy végre kipróbálhatják a home office-t, és bebizonyíthatják az otthoni munkavégzéstől addig ódzkodó vezetőiknek, hogy a módszer igenis működik, teljesítményük nem esik vissza, sőt.

Csak hogy rövidesen bebizonyosodott, hogy a konyhaasztal mellől vagy a kanapéről történő munkavégzésnek árnyoldalai is vannak:

- nehéz - már-már lehetetlen - koncentrálni, ha a gyerek az ember ölében ugrál,
- összefolyik a munkaidő és a magánélet,
- és személyes kontaktus híján olykor a kollégák emotikonjait is totálisan félreértjük, ami könnyen csapaton belüli konfliktusokhoz vezethet.
- A vezetők egy részéből pedig kitört a mikromenedzser, és igazi kontrollmániás helikopter főnökként kezdtek viselkedni.

(Forrás: Portfólió.hu: Willin-Tóth K.)

Pocokinvázió

A mezei pockok elleni teljes területkezelés nagy kockázatot jelent emberre, állatra.

A mezei pockok jelenlegi gradációja jelentős károsító helyzetet teremt, ami ellen a védekezési kötelezettség – a növényvédelmi hatóság útmutatása alapján – valamennyi földhasználó közös érdeke és feladata – írja a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih).

Hozzáteszik, hogy jóllehet, a véralvadást gátló szerek készítménnyel végzett teljes területkezelés nagy területen egyszerűbb kijuttatási mód lehetne, a súlyos humán és környezeti károk kockázatát azonban mindenképpen figyelembe kell venni. Jelenleg a Pocok Tox MAX és a Rodent Stop rágcsálóirtó szerek rendelkeznek szükséghelyzeti engedéllyel a mezei pockok gradáció megállítására és az ebből eredő gazdasági károk csökkentése céljából. A készítmények országszerte, de kizárólag járatkezeléssel kijuttatva alkalmazhatóak a szántóföldi és kertészeti kultúrákban, gyepterületeken és ruderáliákon – hívják fel a figyelmet. Hangsúlyozzák, hogy amennyiben a klórfacinon (véralvadást gátló) tartalmú készítmény nemcsak a mezei pockok lakott járataiba, hanem külső területekre is kerülne, annak környezetében számolni kell minden más – kisméretű, sőt a magevő madarak – pusztulásával is. A látványos mérgezési eseteken felül a teljes területkezelés globális következményeket is vonhat maga után, továbbá az emberi egészségre is veszélyes, ugyanis lenyelve, bőrrel érintkezve és belélegezve egyaránt végzetes hatással járhat.

Alapelve, hogy az ún. nem-cél gerincesek csalétek felvételét – legyenek akár magevők vagy mindenevők –, valamint a ragadozók esetében a mérgezett pockok elfogyasztásának esélyét csökkenteni kell. Ez csak szigorú kockázatcsökkentő intézkedésekkel érhető el, melyek lényeges kritériuma, hogy a készítmény – meghatározott dózisban – kizárólag a rágcsálók járataiba kerüljön, amit a pocoktetemek összegyűjtése, megsemmisítése, a kiömlött csalétek eltávolítása, valamint folyamatos vadriasztás kell, hogy kiegészítsen – figyelmeztet a hatóság.

(Forrás: NÉBIH)

Címképünkhöz

A tudomány világnapja a békéért és a fejlődésért (rövidebben: A tudomány világnapja) az UNESCO által támogatott ünnepnap, aminek célja a tudomány népszerűsítése. A tudomány világnapja nem hivatalos állami ünnep. 1825. november 3.-án a pozsonyi országgyűlésen határozták el a magyar rendek Magyar Tudományos Akadémia létrehozását. A Magyar Tudósok Világtalálkozóján (1996) döntés született arról, hogy ez a nap lesz minden évben A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA, amelyet először 1997-ben ünnepeltek.

Ezen a napon:

- Nyílt napokat tartanak egyes intézményekben, hogy a tudomány szerepét a békés fejlődésben bemutassák az érdeklődő lakosságnak.
- Az iskolai osztályokba tudósokat és ismeretterjesztő előadókat hívnak meg, akik arról beszélnek, hogy a tudomány és a technológia hogyan változtatja meg a mindennapi életünket. Ismertetik a tudományos életpályákat a fiatalok előtt.
- Tudományos múzeumok speciális túrákat tartanak.
- Egyes kormányok ezen a napon a nyilvánosság elé tárják a tudományos kutatások további támogatásának szándékát és módjait.

Széchenyi István és az Akadémia alapítása

1827-ben az alapítást törvénybe iktatták. Az országgyűlés a XI. törvénycikkben (A hazai nyelv művelésére fölláltandó tudós társaságról vagy magyar akadémiairól) mondta ki a társaság megalapítását. Az UNESCO kormányzati szervekkel és egyéb szervezetekkel is kapcsolatban áll.

Az UNESCO (angolul: *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete. A létrehozásáról szóló megállapodást 1945. november 16-án fogadták el 44 állam képviselőinek jelenlétében. A szervezet alkotmánya 1946. november 4-én lépett hatályba, miután 20 állam ratifikálta. Az UNESCO-nak jelenleg 195 tagállama és 10 társult állama van, a tagállamok a csatlakozást követően nemzeti bizottságot állítanak fel az UNESCO Nemzeti Bizottságainak Alapszabálya szerint.

Eötvös Lóránd: Az Egyetem feladatáról (részlet)

Növelni, talán meg kell kétszerezni egyetemünkben a tanári állások számát. Nem új tanszékek rendszeresítését értem én ez alatt; nem is mindig csak rendszeresített tanszékekhez keressük a tudóst, hanem inkább az érdemes, a tudós kedvéért állítsuk fel a tanszéket. Ha Magyarországnak például tíz kiváló romanistája vagy tíz kiváló fizikusa van vagy lesz, s ez bizony nem sok, akkor gondoskodnunk kell, hogy ez a tíz romanista vagy tíz fizikus ne csak megélhessen, de olyan körülmények között élhessen, melyek zavartalan tudományos foglalkozását és tanítását lehetővé teszik.

A tudós hazája széles e világ, szoktuk mondani; de ne feledjük soha, hogy Magyarország is ehhez a világhoz tartozik.

EU-infláció öt százalék alatt

Az augusztusi 5,9 százalék után 2023 szeptemberében már csak 4,9 százalékos volt az átlagos éves infláció az Európai Unióban – tájékoztatott az Eurostat. Az uniós módszertan szerinti („harmonizált”) ráta Magyarországon volt a legmagasabb (12,2 százalék), megelőzve a 9,2 százalékos román, a 9,0 százalékos szlovák és a 8,3 százalékos cseh adatot. Öt olyan tagállam is van ugyanakkor, ahol az éves fogyasztóiár-emelkedés üteme nem haladta meg a 3 százalékot szeptemberben: Hollandia (ahol 0,3 százalékkal csökkentek az árak éves összevetésben), Dánia (0,6 százalék), Belgium (0,7 százalék), Görögország (2,4 százalék) és Finnország (3,0 százalék).

Szorgalmazzák a négynapos munkahetet

A szakszervezetek Európa-szerte felszólítják a kormányokat, hogy vezessék be a négynapos munkahetet. Sokak szerint a munkavállalók termelékenységének és a munka-magánélet egyensúlyának jövője a négynapos munkahét, hiszen a munkavállalók elégedettsége, és a termelékenység is nő. Németországban van az egyik legrövidebb átlagos munkahét Európában. A Világgazdasági Fórum (WEF) adatai szerint az átlagos munkahét 34,2 óra, a szakszervezetek mégis további munkaidő-csökkentést követelnek. Más országokban, például Japánban inkább a nagyobb vállalatok merészkednek erre a területre, főleg amióta a kormány 2021-ben bejelentette, hogy tervbe vette a munka és a magánélet jobb egyensúlyának elérését az egész országban.

Nemzeti Tehetség Program

Az idén tartalmában és struktúrájában is megújult Nemzeti Tehetség Program (NTP) célja, hogy a tehetségek útját végig kísérve, felismerésüktől a szakmai sikerekig támogassa a hazai és határon túli fiatalokat. Az átalakulás részeként, október 20-tól már az NTP újdonságnak számító nyílt kiírásaira is lehet pályázni, amelyek fókuszában a regionális programok és a mentori tevékenység támogatása, valamint a matematikai, természettudományi, műszaki és informatikai (MTMI) területek népszerűsítése áll. Idén mintegy 4,3 milliárd forint áll rendelkezésre a programban a tehetségek támogatására.

Visszavonják a vendégmunkás törvényt

Visszavonja az eredetileg november elsejével életbe lépő vendégmunkástörvényt a kormány, helyette új jogszabályt alkot. A kormány azt a döntést hozta, hogy új alapokra helyezi és szigorítja a bevándorlással és a munkavállalással kapcsolatos szabályokat. Ezért új törvényjavaslatot alakít ki és teljes körűen felülvizsgálja a hatályos idegenrendészeti új szabályozást.

A napelemes áram bárkinek eladható

A jövő évtől bármely áramkereskedőnek eladhatják saját termelésű áramukat a háztartási méretű kiserőművek – döntően napelemek – üzemeltetői, az egyetemes szolgáltatótól viszont továbbra is csak mintegy öt forintot kaphatnak kilowattóránként.

Agreena: pénz Európából

Az Európa legnagyobb talajszén-programját üzemeltető dán központú Agreena a magyar gazdák számára is megnyitja a 2024. évre vonatkozó csatlakozási lehetőséget. Az immár negyedik évbe lépő AgreenaCarbon program segítségével a gazdáknak lehetőségük van finanszírozási támogatást szerezni a regeneratív gyakorlatra való átálláshoz.

A program több, mint 17 országban, egymillió hektár regisztrált területtel rendelkezik. Az Agreena eddig több, mint 6 millió eurót fizetett ki azon gazdáknak, akik a program előírásai szerinti regeneratív gazdálkodást vállaltak, mely legalább 32 eurós szén-dioxid-kibocsátási igazolást jelentett.

Támogatás az állatjóletnek

Az európaiak nagy többsége (84%) úgy gondolja, hogy a haszonállatok jóletét a jelenleginél jobban kell védeni hazájában. Hasonlóan (83%) támogatják az állatok szállítási idejének korlátozását. A válaszadók csaknem háromnegyede (74%) támogatja a kedvtelésből tartott állatok jóletének jobb védelmét országában.

Fiatalok: pénz lakásvásárláshoz

Megkönnyítené az első lakásukat vásárló fiatalok számára az otthonhoz jutást a Magyar Nemzeti Bank azzal, hogy a jelenlegi minimum 20 százalékról 10 százalékra csökkentené a kötelező minimális önerőt. A hitelkiváltással kapcsolatos költségeket is visszavágná a jegybank.

Lepárlás támogatása

A borászati termékek 2023. évi krízislepárlási támogatásáról szóló 55/2023. (IX. 15.) AM rendelet alapján a nyilvántartásba vett lepárlóüzemek vissza nem térítendő támogatás igénybevételére jogosultak, ha a bortermelőtől krízislepárlási intézkedés keretében borászati terméket vásárolnak abból a célból, hogy abból ipari, gyógyászati vagy energetikai célú, nyers alkoholt készítsenek.

Borászok figyelem

A borágazat számára új szabályok kerültek bevezetésre a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer (EPR) keretén belül. Egyes borászati termékek 2023. november 15-től mentesülnek a reprezentációs adó megfizetése alól abban az esetben, ha a terméket közvetlenül az azt megtermelő borásztól vásárolják meg. Az EPR keretén belül bevezetésre került a borágazat számára egy egyszerűsített adminisztrációjú és alacsonyabb mértékű díjátalány, megjelent a kötelező csomagolóanyag-visszaváltási rendszer (DRS) új szabályozása.

Támogatás elektromos autók vásárlására

A kormány novemberben 60 milliárd forintos programot indít az elektromos autók elterjedésének támogatására, ebből egyrészt a töltőhálózatot fejlesztik, másrészt kedvezményt nyújtanak elektromos járművek vásárlására. A novemberben induló programban 30 milliárd forintból a következő két és fél évben 170 új, nagy kapacitású elektromos töltőállomást építenek Magyarországon a legforgalmasabb utak mentén. A másik 30 milliárd forintból pedig lehetővé teszik, hogy a cégek, például az egyéni vállalkozások, a taxisok, az autószerelőszolgálatokkal foglalkozó társaságok kedvezményesen, támogatással vásárolhassanak elektromos járműveket, kisbuszokat vagy kisteherautókat is.

Szabad út a génmódosított kukoricának

Az Európai Bizottság három géntechnológiával módosított (GM) kukoricafajtát engedélyez élelmiszerként és állati takarmányként felhasználni az EU-ban, természetesen azonban nem, és megújítja egy másik fajta engedélyét. Az engedélyezési határozatok a GM kukoricafajták kizárólag élelmiszerként vagy takarmányként történő felhasználására vonatkoznak, és nem teszik lehetővé az EU-ban történő termesztésüket. Ezek a géntechnológiával módosított kukoricafajták átfogó és szigorú engedélyezési eljáráson estek át, amely biztosítja az emberi és állati egészség, valamint a környezet magas szintű védelmét – érvelnek Brüsszelben.

Új kárpátaljai gabonafogadó állomás

Kárpátalján, a magyar és román határ közelében hamarosan befejeződik egy „száraz terminál” építése. A létesítmény gabona és növényi olajok raktározását és átrakodását teszi lehetővé a széles ukrán nyomtávról a keskeny európaiakra. A komplexum **napi 5 ezer tonna mezőgazdasági termék áteresztésére** képes. Emellett egyidőben 27 ezer tonnányi gabonafélét, 4 ezer tonnányi nyers növényolajat és 500 szabványkonténert (TEU) tud elhelyezni a területén. Ukrajna emellett igyekszik beszállni olyan projektekbe is, amelyek a fogadó országon belül teszik lehetővé a termények raktározását és továbbítását, beleértve Ázsiát és Afrikát is.

EU „talajmegállapodás”

Az Európai Bizottság 90 millió eurót fektet be az „Európai talajmegállapodás” nevű uniós küldetés sikeréhez hozzájáruló 17 új kutatási projektbe. A projektek célja a talaj egészségének helyreállítása és védelme, biztosítva az egészséges élelmiszerek fenntartható előállítását, továbbá a biológiai sokféleség védelme, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia kiépítése és az európai zöld megállapodás célkitűzéseire való hozzájárulás – olvasható a Bizottság közleményében.

Romlott a fenntarthatósági index

A magyar gazdaságnak nincs olyan ágazata, amelyben ne rosszabb eredményt mutatott volna ki a K&H fenntarthatósági indexe, mint egy évvel korábban. „2023 első félévé bizonyosan nem a környezeti lábnyom csökkentésére tett erőfeszítések miatt vonul be a gazdaságtörténetbe” – mondja Suba Levente, a K&H fenntarthatósági vezetője.

Harmadik alkalommal készített részletes felmérést a K&H Csoport a 300 millió forint árbevétel meghaladó cégek körében a fenntarthatósággal kapcsolatos véleményükről és tevékenységükről. A kutatás eredményeiből képzett K&H fenntarthatósági index fél év alatt 40 pontról 38-ra csökkent – visszatért tehát oda, ahol 2022 első félévében, az első felmérés idején is volt.

Terjed a kéknyelv betegség

Hollandiában szeptemberben kitört a kéknyelv-járvány. Október elején, a korábban mentes státuszú tagállamok közül, Németország és Belgium is bejelentette a betegség holland határhoz közeli megjelenését. Hollandiából az első bejelentett eset óta nem szállítottak betegségre fogékony állatot Magyarországra. Az ezt megelőzően (július 1-je óta) érkezett 59 szarvasmarha-szállítmány nagy része gyűjtőállomásokra került, ahonnan már elhagyták az Európai Unió területét. A még hazánkban lévő egyedeknél a hatóság szűrővizsgálatot rendelt el a vírus esetleges jelenlétének felderítése és terjedésének megakadályozása érdekében. Emellett a jövőben a Hollandiából érkező szállítmányok esetében fokozott ellenőrzésre és szűrővizsgálatokra kerül sor. Október elején Németországban és Belgiumban is azonosították a holland határ közelében a betegséget. A vírustörzssel szemben (3-as szerotípus) – amelynek pontos meghatározása még folyamatban van –, jelenleg nem áll rendelkezésre vakcina.

Hantavírus

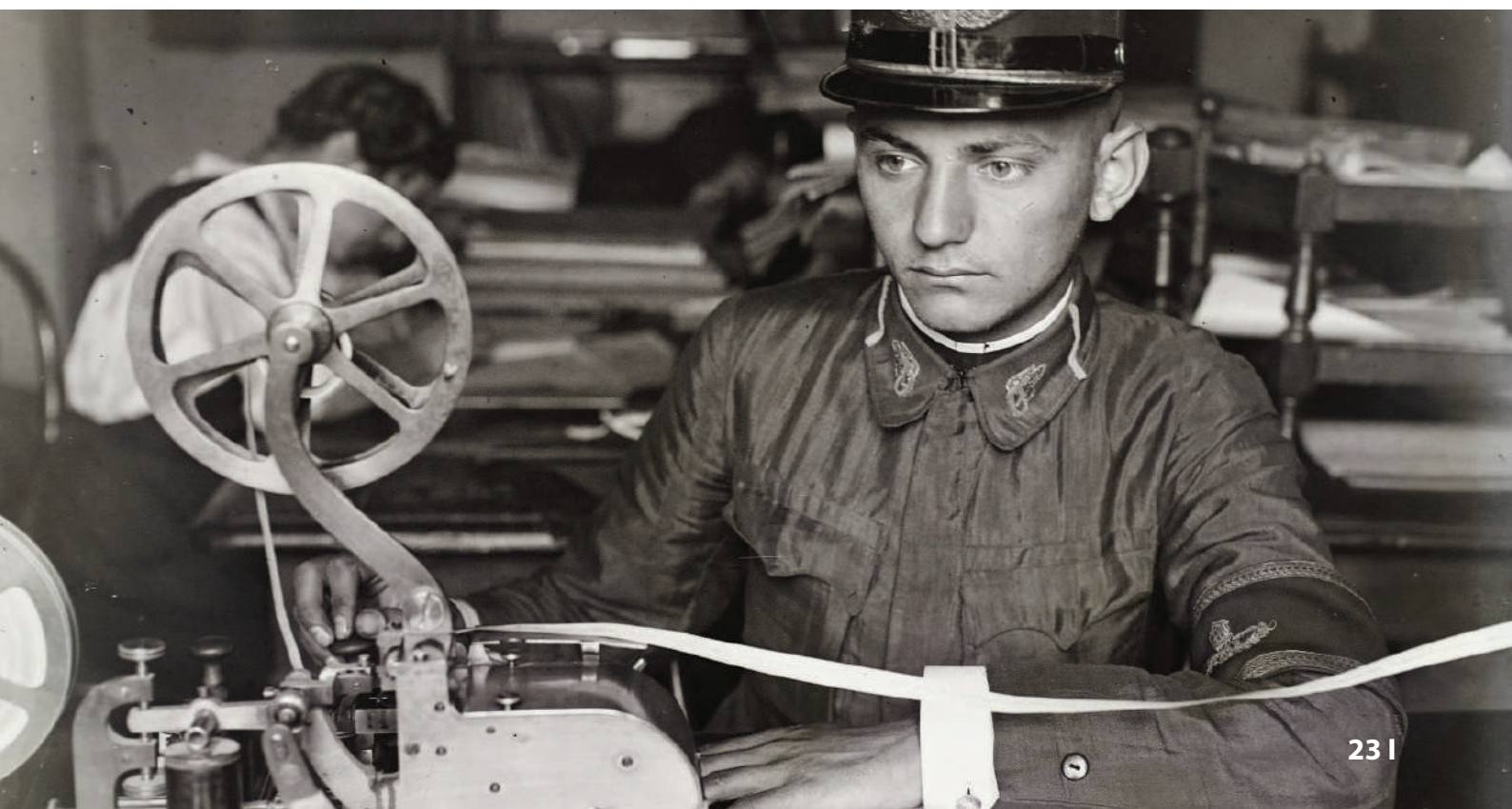
Közvetítői a különböző rágcsálók, leginkább a mezei pockok. A közelmúltban Németországban, hosszú idő után újra felütötte a fejét, és erős aggodalmakat váltott ki a hantavírus, amely komoly fenyegetést jelent az emberek egészségére – olvashatjuk az agrarheute.com hírportálon. Ez egy hemorrhagiás, azaz vérzést kiváltó kórokozó, és legtöbbször állatokról (azok nyálával vagy vizeletével, illetve ürülékével) terjed át az emberre.

Speciális gyógyszer egyelőre nincs ellene, a kezelés csak a tünetek enyhítésére szorítkozhat. Legnagyobb veszélye a fertőzés rendkívül gyors terjedése, amelyre nagyon nehéz időben felkészülni.

Új kullancs faj

Nemzetközi téren is kiemelkedő jelentőségű eredményhez vezetett Prof. Hornok Sándor, a Magyar Kutatási Hálózat és az Állatorvostudományi Egyetem által működtetett HUN-REN-ÁTE Klímaváltozás: Új Vérszívó Paraziták és Vector-borne Kórokozók Kutatócsoport vezetője és Dr. Ai Takano, a Yamaguchi Egyetem Állatorvosi Karán működő Állatorvosi Járványügyi Laboratórium vezetőjének mintegy tíz éve tartó együttműködése. A kutatók az általuk gyűjtött, a Távol-Keleten ritkának számító denevérkullancsokról először genetikai módszerekkel, majd morfológiai vizsgálattal is megállapították, hogy az eddigi vélekedéssel ellentétben nem az Európában ismert fajokhoz tartoznak, hanem valójában három új kullancsfaj képviselői.

Aransakál veszély

Az aransakál több évszázada őshonos, sokáig alacsony létszámban és sokszor csak alkalmi módon jelen lévő ragadozó volt Magyarországon. Az utóbbi évekre jellemző gyors elterjedésük miatt azonban az állattartók és vadgazdálkodók részéről egyre gyakrabban hallani panaszos hangokat. A növekedés a kétezres években indult, s ma már exponenciális jelleget öltött – akárcsak a terítéke. Táplálkozási szokásai miatt borjak, gidák, apróvadfajok, háziállatok is veszélyben vannak. Sőt, nem riad vissza a nagyobb háziállatok megtámadásától és elejtésétől sem, a szakemberek olyan esetről is tudnak, amikor szamarat terített le a kutyával rokon vadfaj. Ha veszélyeztetve érzi magát, az embert is megtámadja. Ritkán látott ragadozót, fehér aransakált lőttek Tolna megyében. Az elszaporodott ragadozók komoly károkat okoznak a gazdáknak. Az aransakálokat szabályos módon, engedéllyel gyérítik a magyar vadászok, legutóbb egy aransakál családot lőttek ki Csongrád-Csanád megyében. A veszélyes állatot egy nyúlsírósíppal csalogatták elő az aransakált a rejtekhelyéről, amikor pedig az állat előmerészkedett körülbelül 80 méterrel előttük megállt. A vadász rövid célzás után lelőtte a vadat. Később megállapították, egy idősebb egyednek sikerült lőniük, amely vélhetően öt-hat éves lehetett.

Kutya-róka hibrid

A közelmúltban jelentették be brazil kutatók, hogy a világon elsőként kutya-róka hibridre bukkantak a természetben. A szakember szerint ugyanakkor a szenzációs felfedezés egyben potenciális veszélyekre is figyelmeztet. Korábban a tudomány úgy tartotta, hogy a rókák és a kutyák nem képesek egymással szaporodni. Ezt a feltevést azonban egy csapásra megcáfolta egy, az *Animals* című folyóiratban idén augusztusban megjelent tanulmány, amelyben a szerzők arról számoltak be, hogy rátaláltak a két faj egy hibrid példányára. Arra is fény derült, hogy az állatnak összesen 76 kromoszómája volt, miközben a kutyáknak 78, a pamparókáknak pedig 74 kromoszómája van.

Jávorszarvas kószál a Bodrogekben

Több mint három évtized után egy vadállat, a jávorszarvas tűnt fel Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei Pácín határában. Feltételezések szerint a patás Észak-Lengyelországból zárandokol dél felé, keresztülbarangolt Szlovákián, így érkezett meg a bodroeki településhez.

Ősgabonák kiemelkedő beltartalmi értéke

Az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (ÖMKi) a hazai termelésű, ökológiai művelésben aratott gabonák értékeire hívják fel a figyelmet.

Az intézet több mint nyolc éve foglalkozik az ősgabonákkal, amely létrehozott egy gazda-molnár-pék adatbázist, amelynek célja, hogy a termelők és a termékpálya további szereplői könnyebben egymásra találjanak, és ezáltal minél több pékségbe és háztartásba eljuthasson az egészséges, szermaradványoktól mentes bio búzaliszt.

Az új rizs fajták bírják a sós tengervizet

Az Alora szakértői olyan génszerkesztéssel létrehozott rizsfajtákon dolgoznak, amelyek sótűrésre nagyobb lesz, és ezért akár a tenger felszínén is termesztethető lesznek. Az év végén az első, szingapúri kísérleteket 24 g/l sótartalmú vízzel kezdik meg, majd 2026-ban újabb kísérleteket állítanak fel Kenyában, Namíbiában, Madagaszkáron, Indiában és az USA-ban is. Amennyiben az ilyen típusú rizstermesztést üzemi mértékekben sikerül megvalósítani, az forradalmi áttörést jelenthet a termelés és az egész élelmiszer ellátás hatékonyságának javítása, azaz az éhínség felszámolása szempontjából.

Növények örökölt védőrendszere

A növények örökölt védekező rendszerének egyik fontos része az a mechanizmus, amellyel képesek felismerni az őket károsító rovarokat. Az ehhez szükséges receptorok olyan speciális mintázatokat ismernek fel, amelyek a károsító rovarokhoz vagy kórokozókhoz köthető fehérjékből tevődnek össze. Amikor a növény észleli azt a bizonyos fehérjemintázatot, az immunrendszere aktiválódik, és válaszlépésekkel – például fokozott méreganyag-termeléssel – igyekszik meggátolni a kártevő támadását. Kiderült, hogy egyetlen, 28 millió éve kialakult gén felelős azért, hogy a növények a hernyók ellen védekezni tudjanak, azonban vannak növények, amelyek elvesztették e génjüket az évmilliók során, ezért ma már képtelenek felismerni a hernyók rágását.

Beporzás mesterséges intelligenciával

A Pennsylvania Állami Egyetem kutatóinak sikerült az első lépést megtenniük a hatékony robotikus almagbeporzás felé: gépi tanulás útján az általuk fejlesztett rendszer sikeresen felismerte az almák virágai közt a fővirágot – írja az ng.24.hu. A legszebb és legnagyobb almát a legelsőként kinyíló fővirág hozza, ezért is szokták az alma virágzatát ritkítani a termesztők, így a fa a fővirágba tudja fektetni az energiáit. A mesterséges beporzásnál eleve csak ezt a virágot fogja megtermékenyíteni a robot.

A csicsóka és a klímaváltozás

A változó klimatikus körülményeink között a szélsőségeket jól tűrő, ilyen körülmények között is biztonságosan termesztethető kultúrnövények nagyobb arányú termesztése indokolt. E tekintetben egyik legperspektivikusabb növénynek a régi-új csicsóka (*Helianthus tuberosus* L.) tekinthető. A csicsóka jelentőségét igénytelensége mellett inulintartalma adja. Az inulin a napjainkban az ipari társadalmakban szinte népbetegségnek számító II-es típusú diabetesz természetes gyógyszere. A hőmérséklet a csicsóka termesztésében nem számottevő tényező. Nincs specifikus kórokozója.

Napenergia hajtja a terepjárót

Az Eindhoveni Műszaki Egyetem (TU/e) diákjaiból álló Solar Team Eindhoven elkészítette az első napelemes off-road autót, amely bármilyen nehéz terepen elboldogul, miközben a nap energiája biztosítja a folyamatos energiaellátását.

Lézerpuskás precíziós gyomirtó robot

A Carbon Robotics olyan időjárásálló robotot hozott létre, amely lézersugárral irtja a gyomokat. A szuperszámítógéphez kapcsolódó mesterséges intelligencia egy szkennelrel felszerelt robot valós idejű képe alapján ad utastársat a vontató mögé szerelt berendezésnek. Morfológiai alapon, a kultúrnövényt és a gyomot az alakjuk révén különbözteti meg, és az utóbbira olyan erős fénysugarat bocsát ki, aki a merisztémánál elpusztítja azt.

Érzelmeket kommunikáló robot

Nemzetközi Konferenciájának (IROS) sztárja a Disney érzelmeket összetett cselekvésekkel kommunikáló robotja volt. Ez az innováció a zürichi kutatóközpontban született, és zavarbaejtő ügyességgel veszi fel a kapcsolatot az emberrel.

Vízisztító vízibolhák

A vízből nagyon nehéz, költséges és gyakran környezetszennyező módon lehet csak eltávolítani egyes kémiai szennyeződések: gyógyszermaradványokat, mezőgazdasági és ipari vegyszereket. Egy új kutatási eredmény a vízibolhákban a természetes vízisztítási képességeiről számolt be. Kutatók olyan vízkezelési megoldást találtak, melynek köszönhetően a vízibolhák segítségével a szennyvízben lévő diklofenák (gyógyszerhatóanyag) 90 százalékát, az arzén (nehézfém) 60 százalékát, az atrazin (gyomirtó) 59 százalékát és a PFOS (perfluoroktánsav, ipari szennyezőanyag) 50 százalékát el tudták távolítani! A hagyományos szennyvízkezelést ezek az anyagok túlélnek, ami korlátozza a tisztított víz felhasználhatóságát.

Rovarszárnyakkal az élelmiszerek eltarthatóságáért

Asztikotörkök, kabócák szárnyán rengeteg nanoméretű, a baktériumok méretének megfelelő nagyságú tüskét találhatók, amelyek a hozzájuk érő baktériumok sejtmembránját fizikailag szétszaggatják, kémiai anyagok nélkül pusztítva el a baktériumokat. A kutatók tíz éve fedezték fel ezt a baktériumölő mintázatot a rovarokon, és végre, nagyon sok kísérletezés után, sikerült ezt a felületet leutánozniuk és műanyagra nyomtatniuk. Az eljárás neve nanobélyeg-litográfia, ami egy rohamosan fejlődő módszer. A cél az, hogy a bevonatot ipari méretekben is elő lehessen állítani. Az ilyen nanotüskékkel ellátott felületkezelést az élelmiszeriparon kívül nagyon sok területen lehetne alkalmazni, ahol fontos a baktériummentesség, ilyen fontos terület például az orvostudomány, betegápolás.

Növényvédő hangyák

Már évszázadokkal ezelőtt is sikerrel alkalmaztak hangyákat a növények védelmében a dél-kínai citrustermelők. 1915-ben egy amerikai kutató szembesült azzal, hogy a kínaiak hangyákat tenyésztettek a növényeik védelme érdekében. A vörös szövőhangya (*Oecophylla smaragdina*) nevű fajt állítólag már a 4. században is alkalmazták a gyümölcsstermesztők a fák védelmében. Ez a hangyafaj sikeresen távol tartotta a fáktól a gyümölcsöket tönkretévő citruspoloskákat és más káros rovarokat is. Azóta már sok helyen számos termés védelmében alkalmaztak hangyákat világszerte. Egy új kutatásban egy hasonló módszert vetettek fel a modern mezőgazdaságban túlzón használt rovarirtó szerek alternatívájaként.

A világ legdrágább marhahúsa

A világ legkülönlegesebb marhahúsa az olíva wagyu. Az olíva wagyu megalkotása Masaki Ishii gazda nevéhez fűződik. Ez a hús csupán 2006 óta van jelen a piacon, és ez a legritkábban fellelhető marhahúsfajta. Igazi luxuskategóriának számít, hiszen a termelés limitált, és mivel rendkívül ritka, az ára is ehhez igazodik: az USA-ban egy rib eye steak minimum 240 dollárba kerül, de akár a dupláját is elkérhetik érte az éttermekben.

Marihuánához hasonló "Őrült méz"

A világ legnagyobb méhe – akár 3 centiméter hosszú is megnőhet –, a himalájai óriásméh (*Apis dorsata laboriosa*) termeli a világ legkülönlegesebb mézét, az „őrült mézet”. Ez a pirosas, édes massa pszichotróp tulajdonságokkal bír, hatása a marihuánához hasonlítható. A hallucinogén méz kilója 30-50 ezer forintnyi összegbe kerül, de ezek feketepiaci árak, boltban természetesen nem kapható ez a termék. Azonban még ezen az áron sem igazán éri meg begyűjteni a mézet, figyelembe véve a kockázatokat.

I Forrás

Híreket nem kommentálunk!